Biomateriāla sagatavošana, nosūtīšana un transportēšana pathistoloģiskai un citoloģiskai izmeklēšanai un rezultātu izsniegšana

Mērķis un darbības joma

Rīcības instrukcijas mērķis ir sniegt informāciju par bioloģiskā materiāla pareizu sagatavošanu un transportēšanu uz Patoloģijas centru, lai materiāls netiktu bojāts un varētu iegūt maksimāli precīzu pathistoloģiskā vai citoloģiskā izmeklējuma atbildi.

Tā paredzēta ārstniecības iestādes (turpmāk – Pasūtītājs) atbildīgajiem darbiniekiem par biomateriāla pareizu fiksēšanu, saglabāšanu un transportēšanas nodrošināšanu.

Nosūtot biomateriālu pathistoloģiskai un citoloģiskai izmeklēšanai **svarīgi ievērot** pareizu izmeklējamā materiāla sagatavošanu un nosūtīšanu.

Izmeklējamā materiāla sagatavošana

1. Pathistoloģiskai izmeklēšanai paredzēto audu biomateriālu fiksē neitrālā buferētā (pH 6,8-7,2) 10% formalīna šķīdumā. Fiksācija notiek, ja viss izmeklēšanai paredzētais materiāls ir iegremdēts formalīna šķīdumā un materiāls nebalstās pret trauka sienām. Rekomendētā attiecība ir 1:5, kur audi ir mazākā proporcijas daļa.
2. *Cito!* – intraoperatīvās diagnostikas gadījumā materiālu nefiksē.
3. Pathistoloģiskai izmeklēšanai nosūtāmo izmeklējamo materiālu nedrīkst sadalīt – fragmentēt. Ja operācijas laikā biomateriāls tiek sadalīts, tas jāievieto atsevišķos traukos un atsevišķi jāidentificē pēc anatomiskās lokalizācijas.
4. Citoloģiskai izmeklēšanai paredzētos bioloģiskos šķidrumus nefiksētus ievieto transportēšanai paredzētos "konteineros".
5. Citoloģiskai izmeklēšanai paredzētais bioloģisko šķidrumu un eksudātu optimālais daudzums ir 10 ml, bet tas nedrīkst būt mazāks par 2 ml.

Izmeklējamā materiāla nosūtīšana un transportēšana

1. Transportēšanai audu biomateriāls jāievieto stingri noslēgtos, biomateriālam atbilstoša lieluma neplīstošos traukos vai hermētiski slēdzamos, izturīgos plastikāta maisos.
2. Biomateriālu pathistoloģiskai izmeklēšanai nogādā kopā ar nosūtījumu "Nosūtījums patologhistoloģiskai izmeklēšanai".
3. Pasūtītājs operācijas materiālu uz Patoloģijas centru var transportēt, neievietojot to 10% formalīna šķīdumā, ja operācijas materiālu Patoloģijas centrā ir iespējams nogādāt darba dienā no plkst.8.00 līdz plkst. 14:00 un uzglabāšanas un transportēšanas laiks nepārsniedz 16 stundas pēc operācijas. Šajos gadījumos nosūtījumā obligāti jānorāda izmeklējamā materiāla paņemšanas laiks.
4. Citoloģiskai izmeklēšanai paredzētos bioloģiskos šķidrumus Patoloģijas centrā ir jānogādā ne vēlāk kā 24 stundu laikā no bioloģiskā šķidruma ņemšanas brīža, bet urīnu un bronhoalveolāro lavāžu (BAL) – 2 stundu laikā, nosūtījumā citoloģiskai izmeklēšanai obligāti norādot bioloģiskā šķidruma ņemšanas laiku.
5. Dzemdes kakla vēža skrīningam sagatavotos konteinerus (barotnes) nogādā Patoloģijas centrā uzreiz vai pēc vīrusu ģenētiskās testēšanas, šķidruma citoloģijas izmeklējumam, atbilstoši skrīninga programmai
6. Nožuvušu iztriepju un nospiedumu transportēšanas ilgums nav ierobežots.

7. Biomateriālu citoloģiskai izmeklēšanai nogādā kopā ar nosūtījumu "Nosūtījums uz citoloģisko izmeklēšanu" (veidlapa Nr.203/u-1).
8. Nosūtāmā materiāla traukiem jābūt ievietotiem noslēgtā, neplīstoša materiāla, viegli pārvietojamā "konteinerī" ievietošanai pneimopastā vai transportēšanai.
9. Operāciju, biopsiju un citoloģisko izmeklējamo materiālu temperatūra, uzglabāšanas un transportēšanas laikā, nedrīkst būt zemāka kā +2 °C.
10. Pathistoloģiskai un citoloģiskai izmeklēšanai nosūtāmais materiāls ir obligāti jāidentificē, norādot šādu informāciju:
    1) datums;
    2) laiks;
    3) identifikators;
    4) pacienta vārds, uzvārds;
    5) lokalizācija.

Izmeklējamā materiāla piegādes vieta un laiks

1. **<u>Izmeklējamā materiāla piegādes vieta:</u>**
   SIA "Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca" Laboratorijas dienesta Patoloģijas centrs, Hipokrāta ielā 2, korpuss 5; paraugu pieņemšana – dienesta ieeja.
   Pneimopasts – Patoloģijas centrs.

2. **<u>Darba laiks:</u>**
   Paraugu pieņemšana – darba dienās no plkst. 8:00 līdz 14:00.

   Arhīva materiāla izsniegšana – darba dienās no plkst. 8:00 līdz 15:00,
   ieeja F2, tālrunis: 67042331.

Rezultātu izsniegšana:

1. Pēc <u>autopsijas</u> veikšanas patologanatomisko diagnozi ieraksta "Medicīniskajā apliecībā par nāves cēloni" 1 dienas laikā, bet galīgo diagnozi un protokolu noformē 30 dienu laikā pēc autopsijas. Pathistoloģiskā diagnoze (slēdziens) pieejams informācijas sistēmā Ārsta Birojs un DATAMED sistēmā.
2. <u>Biopsiju</u> materiālam (irdeniem audiem), izmantojot rutīnas histoķīmiskās krāsošanas metodes, ja nav nepieciešamas vai ja netiek izmantotas papildus darbības, izmeklējumu rezultātus izsniedz 4 darba dienu laikā no materiāla saņemšanas dienas.
3. <u>Operāciju</u> materiālam, izmantojot rutīnās histoķīmijas krāsošanas metodes, ja nav nepieciešamas vai ja netiek izmantotas papildus darbības, izmeklējumu rezultātus izsniedz 5 darba dienu laikā no materiāla saņemšanas dienas.
4. <u>Operāciju un biopsiju</u> materiālam, izmantojot imūnhistoķīmisko izmeklēšanas metodi, rezultātus izsniedz 7-14 darba dienu laikā no materiāla saņemšanas dienas.
5. <u>*Cito!*</u>-intraoperatīvā izmeklējuma rezultātus izsniedz 30 minūšu laikā.
6. <u>Citoloģiskam materiālam</u>, izmantojot citoloģijas krāsošanas metodes, izmeklējumu rezultātus izsniedz 5 darba dienu laikā no materiāla saņemšanas dienas.
7. <u>Skrīninga materiālam</u>, veicot ģenētisko un citoloģisko izmeklēšanu, izmeklējumu rezultātus izsniedz 10 darba dienu laikā.